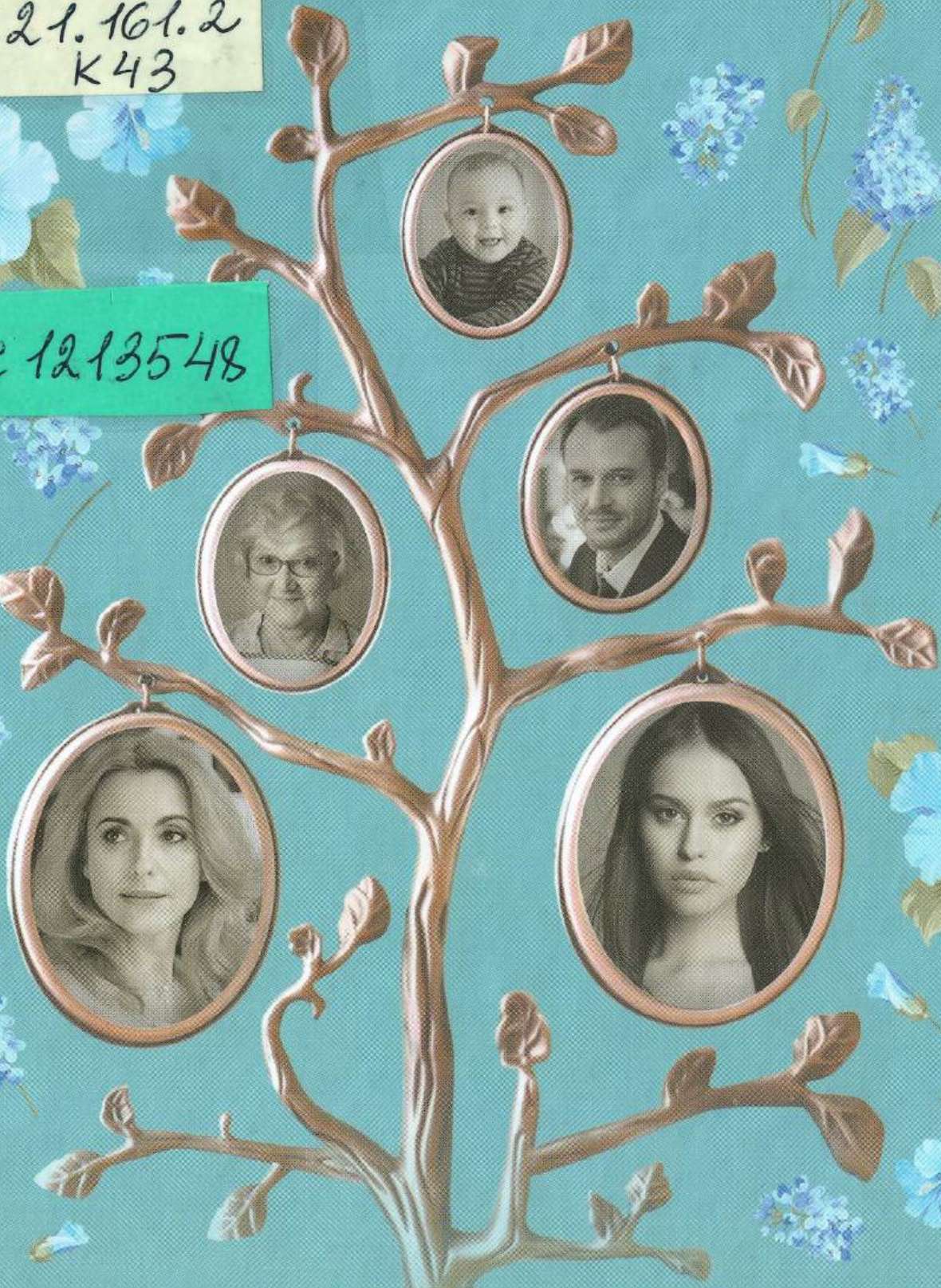


ОКСАНА КІР'ЯН

821.161.2
К43

С 1213548



НА РОЗДОРІЖЖІ
ДОЛІ

КСД

Частина III

Місто, яке Тамара встигла полюбити ще за час свого навчання, тепер виявилось ворожим до неї. Не хотіло сприймати і приймати як свою. Підступно випробувало чи не кожен її крок.

А спочатку так раділа від відчуття того, що житиме тут, де колись народилась і де пройшли чотири роки дитячого життя, які, на жаль, зовсім загубилися в пам'яті, де промайнула її безтурботна студентська юність. Ходила знайомими вуличками, ніби на побачення з давнім і вже трохи призабутим другом. Медитувала на самоті. Коли тільки встигло змінитись?

Ось тут, замість модного магазину, була маленька кондитерська. Неймовірні запахи свіжоспечених булочок і пиріжків нестерпно манили, інколи дратували, бо в студентському гаманці залишалися гроші хіба що на дорогу додому. Тож чимдуж намагалися прошмигнути повз ці пахощі, навіть не дивитися у спокусливі вітрини. Але часто ті ароматні зваби все ж перемагали. І вони з Наталкою, дві ласунки, із задоволенням наминали духмяну пухку смакоту, запиваючи гарячим солодким чаєм. І зовсім не переймалися тим, за що завтра

жити будуть. Картопля ще залишилася — значить, шикують!

А ось тут у їхні часи був книжковий магазин, більшу частину якого займав відділ із красивою назвою «букіністичний», хоча насправді там продавалися просто вживані книги, у хорошому стані й не дуже. Зате саме тут можна було за пів ціни знайти такі потрібні студентам екземпляри. Наприклад, Наталка віднайшла на розкладці Дікенса в оригіналі, правда, без кількох сторінок, як пізніше виявилось. І якраз за прийнятною для студентки ціною. По книжку в гуртожитку навіть вишукувалася черга. З тієї черги Дікенс так і не повернувся. А Тамара тут колись дивом купила незамінний «Оксфордський словник», уже й тоді трохи пошарпаний. До речі, той словничок, дбайливо нею клеєний-переклеєний, залишився в Ігоря, як і всі її книги. Треба буде попрохати Наталку колись з'їздити забрати і деякі книги, і речі, такі потрібні зараз. Правда, страшенно не хочеться зустрітися знову зі старим життям. Навіть трохи лячно ще раз опинитися в минулому, яке вже почало потроху шерхнути. Чи вона зуміє безпристрасно подивитися на Ігоря, нехай уже й трохи призабутого? Чи не розведеться її душа, як знову побачить те місце, де стільки прожила й де сподівалася колись бути щасливою? Хіба була? Принаймні так їй здавалося спочатку. Ой, непросто їй усе те побачити. Скільки років вона залишила там! І яких років — найкращих! Втішало лише те, що з нею буде Наталка, яка не дасть упасти в меланхолію. І не дозволить нікому її образити...

Тепер ось немає того атмосферного магазинчика — просто зачинена й чомусь занедбана колись красива будівля. А ніби ж центр. Хоча місце тут закрите, не надто

прохідне. Отож і висить збляклий від часу плакат «Оренда». Ось і вона нині як ця будівля. Зачинена й занедбана. Колись ніби й симпатична була. Побачила своє відображення у брудній величезній вітрині. Крутнулася у різні боки. Невже це вона? Жінка незрозумілого віку. Ніби й молода, а вже підбита життям. Залишається тільки сумно посміхнутися своєму бляклому двійникові, який зовсім не тишив. І навіть не помітила, що так схудла. Пальто висить, ніби з чужого плеча. Стара шапочка, яка вже давно набридла. За першої ж можливості треба оновити. Тільки коли вона ще буде, та можливість? Із-під шапочки стирчать якісь паклі, що зветься волоссям. Жах!.. Коли вона стала такою... сірою, непомітною і нецікавою? Не дивно, що й Ігор... Відвернулася миттю. Не хочеться й дивитися на себе. Наталка — та жодної можливості не мінає помилуватися на себе в дзеркалі чи в будь-чому, що дає відображення. А їй на себе зайвий раз і глянути страшно. Бо кожного разу щиро дивується, не впізнає себе: якась миша із сумними очима, сіра й невиразна. Чи буде коли себе захопливим поглядом оцінювати?.. Мабуть, то вже не про неї.

За цим сквериком — обласний театр. Вони з Наталкою свого часу передивилися, мабуть, увесь місцевий репертуар. На деякі вистави ходили по декілька разів. У студентському профкомі поширювали квитки за зниженими цінами, тож вони набирали чи не за всіх у групі, бо таких театралів, як вони з Наталкою, більше не знаходилося. Тамара обожнювала театр, особливо подобалося саме передчуття зустрічі з ним — легке хвилювання, адже чекаєш на щось яскраве й захопливе. Заходиш із вечірнього гамірного міста в залите світлом чепурне фое — і ніби потрапляєш у зовсім інший світ, трохи

застарілий, часом незрозумілий і неприйнятний, інколи вражаючий.

Вдягалися до театру, як правило, досить строго. Звісно, ніяких довгих суконь і рукавичок до ліктя в них не було. Якщо чесно, то вони мало кого й бачили одягнутими відповідно до театральних канонів. Але інколи під час антракту можна було зустріти гарно і незвично вдягнених жінок, із ледь чутним ненав'язливим шлейфом аромату дорогих парфумів.

Особливо їй запам'яталась одна пара театралів, уже досить поважного віку. Можливо, тим старим десь за вісімдесят було. Але як блищали їхні очі, коли вони в антракті обговорювали дійство, як турботливо чоловік підставляв свій лікоть супутниці, як обоє привітно всміхалися знайомим. Старенька зазвичай була одягнена в темну сукню — ніби й просто, але елегантно. Обов'язковий білий мереживний комірець скріплювала яскрава брошка. На плечах завжди недбало накинутий тоненький шарф чи ажурна шаля. І зовсім трохи помади на губах. У руках — маленька сумочка з блискучою застілкою. І так усе пасувало, що Тамара не могла не замилюватися тією чарівною панею. Одного разу жінка спіймала чужий допитливий погляд і привітно кивнула зніченій Тамарі, ніби добрій приятельці. Звичайний собі вияв ввічливості, а так їй тепло й приємно стало. Потім чомусь часто думала про неї, намагалась розгадати: хто вона, що любила, ким працювала, яке життя прожила? І в Тамарі складалася щонайкраща історія, вигадана нею ж самою. Подумки бажала тій парі здоров'я. Чи й вона колись зі своїм майбутнім чоловіком ось так у глибокій старості разом кудись ходитимуть? На концерт, у театр чи просто на прогулянку? За стільки років не набриднуть одне одному?

І він так само, з незгасаючою ніжністю буде дивитися на неї, як і сорок чи п'ятдесят років тому? А ще їй придумалося, що саме такими мали бути її незнані бабуся й дідусь.

Якось так склалося, що Тамарі не довелося пізнати ні дідуся, ні бабусі. По татовій лінії взагалі ніяких родичів не було — мама завжди пояснювала, що батько рано залишився сиротою. А з материної — бабуся й дідусь померли, коли Тамарі виповнилось три роки. Теж не може майже нічого пригадати. Але хоча б нечисленні фотографії залишилися. А з татової родини — і того не було. Чому? Раніше якось не задумувалась. Давніше — нею добре не знане, через те майже не нагадувало про себе. Але тепер Тамара так гостро відчувала свою самотність, навіть непотрібність. Постійно гнітило неприємне розуміння того, що в неї більше немає дому. Немає навіть до кого прийти в лиху чи добру годину по привітне слово, по співчуття, прийти з твердою переконаністю, що саме за цими дверима є той, хто тобі обов'язково допоможе, хто втішить у скрутну мить, порадіє разом, щось підкаже... Та просто напоїть гарячим чаєм із бубликами і послухає тривіальне «як пройшов день». У неї нікого не залишилося.

Навіть мама... Віддалилася. Відгородилася у своєму щасті. Чому так? Вона ніби все розуміє: материні думки зараз повністю зайняті лише Колею. Але ж Тамара й не претендує на всю увагу, їй достатньо було б маленької частинки — тільки не про людське око. Щоб насправді. А мати у скрутний для Тамари час навіть не запропонувала своєї допомоги, тільки виказала дочці, яка вона недотепа. Але ж так не має бути!

Скільки всього на душі незрозумілого накопичилось! Інколи навіть боязко, що не впорається з усім цим. Їй конче необхідно з кимось поділитися, порадитися, бо

інакше в самотності захлинетесь оцим незнанням і розгубленістю.

Тільки з ким?..

Наталка до її ностальгічних прогулянок не приєднувалась, адже робота відбирала майже весь час. Тамара не ображалась, часом навіть раділа нагоді побути на самоті. У неї непростий час змін, тож не завадить спочатку спокійно розібратися самій із собою, поколупатися у власних завалах, заспокоїтися, нарешті. Це збоку могло видаватися, що вона спокійно і впевнено все пережила: і своє розлучення, і втрату роботи, і зміну місця проживання. А насправді... Насправді вона інколи й досі губиться у відчуттях: може, мама має рацію, може, справді не треба було рубати отак усе згарячу? Сиділа б зараз за столом з Ігорем у своєму великому домі, пили б чай чи каву...

Та згадувала чоловікові байдужі очі, холодну мовчанку...

І розуміла, що зробила правильно!

Якщо не тоді, то через рік чи пів року все одно трапилося б те, що вже трапилося. Доля вирішила, що їм на щось потрібно було зустрітися, промучитися оті майже сім років для якогось розуміння. Розуміння чого — Тамара ще до кінця не розібралася. Але була впевнена в тому, що після холодного апатичного споглядання долі потім прибуде і її добра ласка. Те, що Тамара тепер тут, у місті своєї юності, — теж долею визначено. Те, що вона на роздоріжжі, — теж певний задум. Усе не просто так дається. Тож і вона мусить дане їй спокійно приймати. І мати розум з усім цим розпорядитись.

Перші дні після переїзду вона не могла напитися тим п'яним відчуттям свободи, майбутніх змін у своєму житті. Та поступово ейфорія минула. Залишилася буденність, із якою треба змагатися і доводити свою значущість.

Переконувати себе повсякчас, що вона нарешті зможе видертися з тієї ями, в якій опинилась тільки завдяки собі. Невдалий шлюб уже позаду. Процедура розлучення пройшла швидко й майже безболісно. Правда, опісля довелося витримати ще додатковий шквал материних докорів з приводу того, що вона — «пришелепкувата», «від життя відірвана, все десь у небесах витає», не лише сім'ю не зуміла зберегти, так ще й клепок не вистачило собі нічого відсудити — горда яка. Тільки тепер де і за що та горда збирається жити? Без роботи! З милості у своєї подружки? Так у тієї терпіння теж не безкінечне. Гості, навіть наймиліші, скоро набридають. До матері повертатися тепер нехай ця розумна й не думає! Як не захотіла до мудрих порад прислуховуватися, то мусить і розбиратися сама зі своїм навіки скаліченим життям!

Тамара мовчки слухала матір і тільки дивувалася. Коли вона стала такою далекоглядно розсудливою? Якимось раніше за нею такого не водилось. Це все, мабуть, вплив нового чоловіка — так і сипле його висловами. Посмінулася про себе. Чи й вона могла б перетворитись на тінь Ігоря? Добре, хоч не встигла.

Переконувати та доводити щось матері не стала: навіщо? Кожна все одно залишиться при своєму. Тільки зайвий раз розпалювати сварку? Хоч і боляче зачепили материні слова, але заспокоювала себе тим, що та поступово змиритись з її вибором, усе налагодиться. І вкотре переконалася, що останнім часом вони з матір'ю віддаляються одна від одної все більше. У кожної — своє життя. Відчувала: їхні дороги невблаганно розходяться. Через те і немає, як раніше, теплоти й сердечності, нечасті зустрічі перетворюються на чергову обов'язкову повинність. Чи у всіх так, як у неї? А з іншого боку, мати

її виростила, заради дочки своє особисте забула на довгі роки, власні бажання при тому безжалісно придушувала. Тепер же Тамара ніби самостійна, донедавна влаштована — і при роботі, і з чоловіком, — тож у матері нарешті з'явився шанс віднайти своє давно загублене жіноче щастя. У досить зрілому віці вона нарешті зустріла відряду — свого Колю, тож нехай тішиться тихою сімейною ідилією. Через те й нікого не впускає до свого виплеканого благополуччя, навіть дочку. Має право! Її дівчинка вже давно доросла — якось сама собі раду дасть.

Нічого, Тамара сильна, вперта, з усім упорається. На диво, після розлучення зовсім не знаходила в собі навіть залишків неприязні до колишнього чоловіка. Події отих «майже семи років» нині сприймала наче якимось далеке-далеке минуле, ніби з чужого життя, і зовсім не вартє того, щоб про це постійно думати й переживати. Хоча спочатку здавалось, що вона всепоглинаюче ненавидить свого колишнього — заповзято, всім серцем! Ту холодну листопадову ніч не простить йому ніколи! Ніколи не зустрінеється з ним! Ніколи навіть не заговорить...

Ніколи...

Отож ніколи не кажи «ніколи».

Скільки вона безсонних ночей провела в роздумах! Спочатку до болю ображалась на весь білий світ, що так несправедливо вчинив із нею. Чому саме їй не дісталось щастя, звичайне-звичайнісіньке? Про яке мріє кожна дівчина, кожна жінка. Згадувала їхнє з Ігорем життя, обдумувала кожну значущу подію по кілька разів. Укотре дивувалася сама собі: як раніше не бачила очевидних речей? До того ж їй, як виявилось, у сімейному житті навіть згадати майже нічого! Де вони, ті багатогранні «значущі події»? Усе одноманітне й сіре. З року в рік —

Жіноче щастя оминуло сільську вчительку Тамару. Заміжня за чоловіком, який ніколи її не кохав, без дітей та надії на щастя. Зустріч із давньою університетською подругою Наталкою, успішною та яскравою, примушує замислитись над своїм життям: а чи правильний колісь зробила вибір? Після сварки з чоловіком Тамара тікає до міста й оселяється в Наталки. Влаштується домробітницею у старого чоловіка, Михайла Яковича. Одного дня прикрий випадок знайомить Тамару із сином пенсіонера. Холодний та владний, триматися б від нього подалі. До того ж звать його Ігорем, як і колишнього чоловіка. Вони занадто різні, щоб бути разом, і водночас занадто самотні.

І знову Тамара на роздоріжжі долі...



bookclub.ua

ISBN 978-617-12-9787-6



9 786171 297876